

Spis treści

Wprowadzenie

List papieża Franciszka do młodych s. 10

1

Superplan Boga: Miłość

PYTANIA 1-21

redakcja: Peter Schallenberg, Marco Bonacker i Nils Baer

Dlaczego człowiek nie zrozumie Boga bez poznania, że On jest miłością. Dlaczego potrzebujemy „cywilizacji miłości”. Jak można zmienić świat miłością. s. 14

Z dokumentów Kościoła s. 28

2

Razem jesteście mocni: Kościół i społeczność

PYTANIA 22-46

redakcja: Thomas Berenz i Christian Stoll

Dlaczego nie można być prawdziwym chrześcijaninem bez społecznego zaangażowania. Dlaczego Kościół nie zajmuje się tylko samym sobą, ale interesuje się też sprawiedliwością w relacjach społecznych. s. 32

Z dokumentów Kościoła s. 54

DYGRESJA Media społecznościowe

s. 46

3

Niepowtarzalni i o nieskończonej wartości: Osoba ludzka

PYTANIA 47-83

redakcja: Walter Schweidler, Anton Losinger i Marco Bonacker

Dlaczego nie możemy mówić o wartości człowieka, ale mówimy o jego godności. Dlaczego prawa człowieka mogą być uzasadnione nie tylko wiarą, ale i rozumem. Dlaczego tylko Bóg gwarantuje podmiotowość i niezależność każdego człowieka. s. 58

DYGRESJA Osoba i bioetyka

s. 74

Z dokumentów Kościoła s. 84

4

Dobro wspólne, personalizm, solidarność, pomocniczość: Podstawowe zasady nauki społecznej

PYTANIA 84-111

redakcja: Christoph Krauß i Joachim Hüpkes

Skąd biorą się cztery wielkie zasady nauki społecznej. Jak można je uzasadnić i jak stosować. Dlaczego tak dobrze nadają się one do analizowania rzeczywistości społecznej i jak mogą służyć jej ulepszeniu. **s. 90**

Z dokumentów Kościoła **s. 110**

5

Fundament społeczeństwa: Rodzina

PYTANIA 112-133

redakcja: Ursula Nothelle-Wildfeuer i Elisabeth Zschiedrich

Dlaczego rodzina jest podstawową komórką społeczną. Jakie jest jej znaczenie dla życia społecznego. Dlaczego rodzina jest narażona na szczególne ryzyko i w jaki sposób można i trzeba ją chronić. **s. 114**

Z dokumentów Kościoła **s. 132**

6

Zawód i powołanie: Ludzka praca

PYTANIA 134-157

redakcja: Arnd Küppers

Dlaczego praca nie jest przekleństwem, ale wyrazem samorealizacji człowieka. Jak praca czyni nas współpracownikami Boga. Dlaczego praca jest dla człowieka, a nie człowiek dla pracy. **s. 134**

Z dokumentów Kościoła **s. 152**

„Media cyfrowe tuczą, oglupiają, wyzwalają agresję, sprzyjają osamotnieniu, powodują choroby i unieszczęśliwiają.

MANFRED SPITZER (*1958), psychiatra i psycholog, twórca pojęcia „demencja cyfrowa”

W świecie cyfrowym przekazywanie informacji oznacza coraz częściej wprowadzanie ich do sieci społecznej, gdzie wiedza jest dzielona wspólnie w obrębie wymiany prywatnej. Relatywizacji ulega jasne rozróżnienie między producentem a konsumentem informacji, zaś komunikacja chciałaby być nie tylko wymianą danych, ale również coraz bardziej dzieleniem się nimi.

BENEDYKT XVI, *Ogłoszenie na 45. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu*, 2011

42 Jaką odpowiedzialność ponoszę jako użytkownik mediów?

Media mogą zbliżyć ludzi do siebie albo doprowadzać do ich osamotnienia. Mogą ubogacać ludzi, rozwijać ich mądrość i inspirować albo sprowadzać ich na złą drogę. Wszystko, co dzieje się w sieciach społecznościowych, powinno mieć na celu ogólnoludzką komunikację: przetłamanie pomieszania języków przy wieży Babel (por. Rdz 11, 4-8) i doprowadzenie do porozumienia wszystkich w Bożym Duchu (por. Dz 2, 5-11). Centralnym pojęciem jest tutaj „odpowiedzialność”: odpowiedzialność wobec Boga, który pragnie, abyśmy pomagali w ukazywaniu się prawdy i odnajdywali się w miłości; odpowiedzialność wobec drugiego człowieka, który dzięki mediom powinien uczestniczyć w życiu społecznym; odpowiedzialność wobec siebie samego, by wejść dzięki mediom we wspólnotę z innymi, a nie uciekać od nich i ich potrzeb w egoistyczną izolację.

➔ 198, 416, 562 ➔ 2494, 2495, 2497 ➔ 459, 460

273 Czy tylko chrześcijanie mają misję budowania pokoju?

Pokój jest wartością, którą znają wszyscy ludzie, i powszechnym obowiązkiem. Nikt nie jest zwolniony od dążenia do pokoju. Pokój jest jednak nie tylko dobrem wartościowym, lecz także dobrem bardzo kruchym. Pokój musi być pielęgnowany dzień za dniem. Pokój może istnieć tylko wtedy, gdy nie tylko chrześcijanie, ale także niechrześcijanie rozumieją, że wszyscy są odpowiedzialni za zgodne, sprawiedliwe i życzliwe współistnienie.

→ 494–495 → 2304–2305 → 327, 395

274 Jak chrześcijanin zaczyna budować pokój?

Pokój nie zaczyna się przy stołach negocjatorów. Pokój, który przychodzi z góry, zaczyna się w sercu pojedynczego człowieka; stamtąd się rozprzestrzenia. Pokój sam w sobie można znaleźć w modlitwie i w słuchaniu słowa Bożego. Ważne są także sakramenty, szczególnie spowiedź, która jest prawdziwym sakramentem pokoju. Można także dojść do wewnętrznego pokoju, gdy robi się pierwszy krok w kierunku bliźniego z prawdziwą miłością. Chrześcijanie nie znają innego sposobu, by żyć razem w pokoju, niż ciągła gotowość do wybaczenia i pojednania. Własny pokój rozchodzi się na rodzinę, na grono przyjaciół i ostatecznie także na całe społeczeństwo.

→ 95, 517–518 → 1723 → 279, 284, 311

275 Czym jest pokój?

Niektórzy mówią, że pokój jest brakiem wojny. Inni uważają, że pokój to stabilna równowaga między wrogimi sobie ludźmi. Te definicje są jednak niewystarczające. Pokój to bycie szczęśliwym we właściwym porządku Boga. Ten rodzaj pokoju jest naszym celem. Znajdujemy się na drodze do pokoju, kiedy staramy się budować świat sprawiedliwości i miłości. Wte-

” Ilekroć obdarzysz innych miłością, doświadczysz pokoju, który przyjdzie do ciebie i do nich.

ŚW. MATKA TERESA

” Nie ma pokoju na świecie bez pokoju między narodami, nie ma pokoju między narodami bez pokoju w rodzinie, nie ma pokoju w rodzinie bez pokoju z samym sobą, nie ma pokoju z samym sobą bez pokoju z Bogiem.

Przystawie chińskie

Szczęśliwi, którzy zabiegają o pokój, ponieważ oni zostaną nazwani synami Bożymi.

Mt 5, 9

To normalne, że małżonkowie się kłócą, to normalne. Zawsze tak jest. Ale radzę wam: nigdy nie kończcie dnia bez pogodzenia się. Nigdy.

FRANCISZEK, słowa skierowane do młodych małżonków 14.09.2014

Wy jesteście przyszłością! Budujcie cywilizację miłości i sprawiedliwości.

JAN PAWEŁ II, Światowy Dzień Młodzieży, Manila 1995

Indeks nazwisk

Abbey Edward 199
 Abraham 21, 214
 Adam 19, 62, 116, 136, 137, 233
 Adenauer Konrad 195
 Ambroży, św. 106
 Annan Kofi 210
 Arendt Hannah 105, 145, 192, 195, 223, 253, 262
 Arthus-Bertrand Yann 176
 Arystoteles 96, 104, 149, 186
 Assan Dan 109
 Augustyn, św. 26, 62, 118, 137, 190n., 199, 286, 288n.

Bacon Francis 253
 Bagehot Walter 166
 Baudouin, król Belgii 257
 Bazyli Wielki, św. 214
 Beigbeder Frédéric 176
 Benedykt XVI, papież 10, 16, 22, 29n., 35, 39, 41, 45, 47n., 50, 53, 55n., 60, 65, 71, 74, 82n., 89, 94n., 101, 112, 128, 142, 144, 160n., 165, 175, 177n., 181n., 192, 196, 199, 204, 212, 222n., 235, 238, 240n., 242n., 247nn., 259, 267, 269, 271, 277, 283, 286, 295, 299
 Benedykt z Nursji, św. 227
 Bergoglio Jorge 27
 Berners-Lee Tim 46, 47
 Bernard z Clairvaux, św. 98, 295
 Bierce Ambrose 165
 Blüm Norbert 138, 194
 Böckenförde Ernst-Wolfgang 42, 188
 Bodelschwingh Friedrich von 104
 Böll Heinrich 281
 Bonhoeffer Dietrich 204, 256, 280
 Borchert Jürgen 139
 Börne Ludwig 162
 Bosch Robert 150
 Bosmans Phil 77
 Bourdieu Pierre 145
 Brandt Willy 131
 Brat Roger 284
 Brecht Bertolt 264, 285
 Brygida Szwedzka, św. 162
 Buber Martin 46
 Buffett Warren 106, 233
 Buss Franz Joseph von 146

Campolo Tony 197
 Carroll Lewis 246
 Carter Jimmy 247
 Cass Moses Henry 146

Celli Claudio Maria 47, 56
 Chesterton Gilbert Keith 199, 202
 Chruszczow Nikita 258
 Churchill Winston 127, 169, 192
 Claudel Paul 239
 Claudius Matthias 105n.
 Cyceron 163, 186
 Czechow Antoni 218

Delp Alfred SJ 215
 Di Fabio Udo 122
 Dom Hêlder Câmara 95
 Dostojewski Fiodor 26, 66, 68, 202
 Dürr Hans-Peter 243
 Dürrenmatt Friedrich 203

Ebner-Eschenbach Marie von 99, 139, 223
 Egiđiusz z Asyżu, bł. 37, 231
 Einstein Albert 123, 189
 Eisenhower Dwight David 213
 Ellis Havelock 264
 Emmanuelle, siostra 27, 98
 Engels Friedrich 144
 Erhard Ludwig 130
 Eucken Walter 175
 Ewa 19, 116, 137

Fénelon François 26
 Filip Neri, św. 18
 Fonda Jane 240
 Fontane Theodor 187
 Ford Henry 118, 123
 Forst Rainer 219
 Foucauld Karol de 23, 25, 100, 277, 284
 Franciszek, papież 10-13, 25, 30n., 34-36, 39n., 42, 44n., 48, 51n., 56n., 66-68, 71, 76-78, 89, 92, 98, 101, 104, 148, 155, 165, 167, 170n., 173, 177-179, 182n., 190n., 193, 196-198, 211, 216, 227n., 233, 238-244, 246, 249, 255, 259, 270n., 273, 277-279, 282, 287, 290-297, 300-302
 Franciszek z Asyżu, św. 11, 37, 285, 290, 294
 Frings Josef, kard. 97
 Frisch Max 140, 264
 Frontyn Juliusz Sekstus 231
 Fryderyk II Wielki 202
 Fürst Gebhard 79

Gandhi Mahatma 98, 104, 107, 151, 193, 230, 263

Gates Bill 174
 Gauck Joachim 195
 Geldof Bob 103
 Getty Jean Paul 159
 Gide André 172
 Gmeiner Hermann 93
 Goethe Jan Wolfgang von 121
 Gysi Gregor 203

Hall Evelyn Beatrice 70
 Hammarskjöld Dag 257
 Heine Heinrich 265
 Hesse Hermann 242
 Hildegarda z Bingen, św. 142
 Hipokrates 77
 Hobbes Thomas 213
 Höffner Josef 158
 Hugo Wiktor 143
 Humboldt Wilhelm von 187

Iacocca Lee 150
 Ignacy Loyola, św. 20
 Izaak 21

Jackson Robert H. 267
 Jakub 21
 Jan Maria Vianney, św. (proboszcz z Ars) 20
 Jamison Judith 168
 Jan Chryzostom, św. 95
 Jan Paweł II, papież 21, 23, 28n., 39, 43n., 48, 55, 62, 66, 70, 72, 75, 86-89, 96n., 103n., 111n., 118n., 121, 127, 132n., 136, 138, 142n., 145, 148, 154n., 159, 166, 168-173, 179n., 211, 228, 234n., 239, 247n., 255n., 258, 260n., 267-269, 273, 294, 298
 Jan XXIII, papież 28, 38, 72, 84n., 93, 132, 207, 211, 215, 222, 234, 272n.
 Jaspers Karl 46
 Jean Paul 62
 Jonas Hans 220
 Józef, św. 137

Kamphaus Franz 280
 Kant Immanuel 61, 75, 258, 265, 278
 Karol Boromeusz, św. 64
 Kasten Tim 244
 Katarzyna ze Sieny, św. 295
 Kaye Danny 163
 Keller Adams Helen 69
 Kennedy John F. 94, 189, 258, 261
 Kennedy Margrit 222
 Ketteler Wilhelm Emmanuel von 141
 Kierkegaard Soren 105
 King Coretta 297
 King Martin Luther 102, 137, 204
 Kirchhof Paul 130, 146

Kissling C. 121
 Klemens Aleksandryjski, św. 167
 Kolping Adolf 117, 140, 170
 Konfucjusz 100, 122
 König Franz 200, 296

Las Casas Bartolomé de 62
 Lec Stanisław Jerzy 199
 Lenin Włodzimierz 121
 Lennon John 253
 Leo XIII, papież 36, 38, 54, 84, 110, 132, 141, 150, 152n., 166, 180, 206, 287
 Leonardo da Vinci 212
 Levinas Emmanuel 65
 Lewis C.S. 109, 194, 280
 Lichtenberg Georg Christoph 231
 Lincoln Abraham 99, 231
 Lindgren Astrid 119, 120, 228
 Lord Acton 191
 Lorient (Vicco von Bülow) 53
 Lü Buwei 100, 107
 Lustiger Arno 264

Mandela Nelson 70, 151, 211
 Marcel Gabriel 18
 Marks Karol 141, 144, 194
 Marx Reinhard 144, 166
 Matka Teresa 22, 24, 40n., 103, 125, 187, 255, 277, 280, 282n.
 Mead Margaret 188
 Meldenius Rupertus 297
 Meyer Frank A. 52
 Mistrz Eckhart 20, 65
 Mojżesz 21
 Mong Dsi 100
 Monroe Marilyn 64
 Montaigne Michel de 119
 Monteskiusz Karol Ludwik 94
 Montessori Maria 120
 Morgan J. P. 174
 Morus Thomas 81

Nellbreuning Oswald von, SJ 122, 136
 Newman John Henry 16
 Niemöller Martin 43
 Nietzsche Fryderyk 192, 194, 219
 Noe 67, 214
 Novalis (Friedrich Freiherr von Hardenberg) 78, 82

Orwell George 67

Pascal Błażej 53, 200
 Pasternak Borys 204

